

تحلیل تأثیر شیاطین در معرفت دینی

www.ketab.ir

محمد علی پوریگانه

مجموعه مبانی نظری اسلام

۶۸

تحلیل تأثیر شیاطین در معرفت دینی

نویسنده: محمد علی پور یگانه

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها؛ معاونت پژوهشی دانشگاه معارف اسلامی

طراح گرافیک: سید علی روحانی

ناشر: انتشارات دانشگاه معارف اسلامی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰ * شمارگان: ۵۰۰ نسخه * قیمت: ۵۸/۰۰۰ تومان

شابک: ۳ - ۵۰ - ۹۴۳۸ - ۶۲۲ - ۹۷۸

کلیه حقوق محفوظ است

مراکز بخش:

■ انتشارات دانشگاه معارف اسلامی: قم، بلوار جمهوری اسلامی، بین کوچه ۴ و ۶، تلفن: ۳۲۱۱۰۳۱۶

■ دفتر نشر معارف: قم، خیابان شهدا، کوچه ۳۲، شماره ۳، تلفن و نمابر: ۳۷۷۴۰۰۰۴

بایگاه اینترنتی: www.maaref.ac.ir * نشانی الکترونیکی: andishe@maaref.ac.ir

خداوند حکیم انسان را براساس هدف خاصی خلق کرده که همان قرب الهی است و مراد از تقرب، وصول مکانی نیست بلکه وصول معنوی و اخلاقی است. انسان اصل، مزین به اوصاف الهی و به بیان قرآنی «خلیفه الله» است. انسان کامل نمونه عینی مکارم اخلاقی و الگوی انسانی برای بشریت بوده و انسان‌ها با پیروی از ایشان به درجاتی از کمالات معنوی و فضایل انسانی نایل می‌شوند. یکی از الزامات پیروی از انسان کامل استقامت در صراط مستقیم است که توصیه اکید همه انبیا الهی و قرآن کریم است. در این میان، شناخت دقیق صراط مستقیم و خطرات احتمالی آن نقش اساسی در صبر و استقامت ایفاء می‌کند. با توجه به محدودیت‌های عقل بشری چاره‌ای جز رجوع به وحی و آشنایی با پیران طریق ندارد تا از خرمن تجربه‌های آن وارستگان بهره برد و زمینه رشد و تعالی خود را فراهم کند و هیچ‌گاه از مسیر اصلی منحرف نشود.

بزرگ‌ترین رهن طریق مستقیم، ابلیس ملعون است و تمام عزم خود را جزم کرده که از هر راهی در مسیر الهی بشر، انحراف ایجاد کرده و او را از ادامه مسیر باز دارد. آشنایی با ابلیس و چگونگی عملکرد و ابزار او در گمراهی انسان، مهم‌ترین الزامات ماندگاری در صراط مستقیم است. در این زمینه کتاب خداوند و بیانات جانشینان راستین او مدد شایانی برای انسان است تا در دام شیطان اسیر و گرفتار نشده و به سلامت از گردنه‌ها عبور کرده و به سر منزل مقصود نایل شود. بنا به فرموده حضرت امام خمینی (ره) در کتاب شریف **چهل حدیث**، «گاهی مکاید و حیل‌های شیطان به اندازه‌ای پیچیده است که فقط باید به خداوند متعال پناه برد.»

نویسنده محترم در اثر حاضر به یکی از ساخت‌های مهم نفوذ شیطان با عنوان تحلیل تأثیر شیطان در معارف دینی پرداخته است. حوزه معرفت و اعتقادات در

انحراف از صراط مستقیم از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. شیطان با نفوذ در این حوزه به راحتی انسان را در ساحت عمل به گرداب تباهی می‌کشانند، بنابراین حفظ و صیانت از این حوزه در سیر الهی لازم است. از ابتدای تاریخ بشری تاکنون بسیاری از افراد با از دست دادن این سنگر خسارت‌های جبران ناپذیری را به خود و جامعه وارد کرده‌اند و به گمان آنکه رفتار شایسته انجام می‌دهند کاملاً در مسیر شیطان بوده و عاقبتی جز جهنم در انتظارشان نخواهد بود. از این رو چاره‌ای جز شناخت حیل‌های ابلیس در این زمینه برای در امان ماندن از وسوسه‌های گمراه‌کننده او وجود ندارد.

نویسنده محترم در فصل اول کتاب به تبیین کلیات بحث پرداخته و مفاهیمی مانند ماهیت شیطان، اقسام آن، کارکردها و ابزار او را در پیش‌روی خواننده قرار می‌دهد و در ضمن به تحلیل مسئله انتساب گمراهی به خداوند در قرآن کریم نیز اشاره می‌کند. در فصل دوم به انواع تأثیرات شیطان می‌پردازد و ردایی مانند غفلت، تقلید کورکورانه، ایجاد بغض، فراموشی، آرایش پندار و غرور را مورد توجه قرار می‌دهد. نویسنده در فصل سوم که جنبه کاربردی اثر حاضر است به تشریح راه‌های گوناگون مقابله با انواع شیاطین در دو حوزه نظر و عمل می‌پردازد.

ابتدا راه‌های نظری مقابله با شیطان، به عنوان نمونه از رعایت اصول منطقی در کسب معرفت دینی، ارزیابی معارف دینی با معیارهای معرفت دینی و عرضه به قرآن سخن به میان آمده و در حوزه راه‌های عملی نیز به مهارت‌هایی مانند پناه بردن به خداوند متعال، شکر خالصانه و تمیز وسوسه و الهام اشاره شده است.

معاونت پژوهشی دانشگاه معارف از نویسنده محترم به سبب انتخاب موضوع کاربردی کتاب و بررسی ابعاد مختلف آن کمال تشکر و امتنان را داشته و توفیقات روزافزون ایشان را در عرصه‌های جهاد علمی از خداوند متعال خواستار است. همچنین از آقای دکتر پرهیزکاری مدیریت محترم برنامه‌ریزی و تدوین متون و آقای دکتر روحانی مدیریت امور پژوهشی و نیز مدیر محترم گروه پژوهشی مبانی نظری اسلام صمیمانه تشکر نموده، توفیقات مستدام ایشان را در زمینه نشر معارف اصیل اسلامی در فضای فرهنگی جامعه خواستار است.

◆ فهرست مطالب ◆

فصل اول:

کلیات و مفاهیم پژوهش

(۶۴ - ۱۱)

۱۳	الف) کلیات پژوهش
۱۳	۱. تبیین مسئله پژوهش
۱۴	۲. ضرورت و اهداف پژوهش
۱۴	۳. پرسش‌های پژوهش
۱۴	یک. پرسش اصلی
۱۵	دو. پرسش‌های فرعی
۱۵	۴. پیشینه پژوهش
۱۸	۵. روش پژوهش
۱۹	ب) مفاهیم پژوهش
۱۹	۱. شیاطین
۲۱	یک. شیاطین جنی
۲۲	دو. شیاطین انسی
۲۳	سه. چیستی شیاطین انسی
۲۷	۲. معرفت دینی
۲۷	یک. معرفت

۲۹	دو. دین
۳۰	سه. معنای معرفت دینی
۳۱	ج) چارچوب نظری پژوهش
۳۲	۱. شناخت منابع و طرق معرفت دینی
۳۲	یک. منابع معرفت دینی
۳۳	دو. طرق معرفت دینی از منظر علامه طباطبائی
۳۵	۲. ماهیت و کارکرد شیاطین
۳۵	یک. صفات لشکریان شیطان
۳۹	دو. کلام شیطان
۴۱	سه. شبهه انتساب گمراهی به خدا
۴۳	چهار. تقابل امر شیطان با امر خدا
۴۴	۳. قلمرو تأثیرات شیاطین در کسب معرفت دینی
۴۸	علامت ورود به قلمرو شیطان
۵۲	۴. ابزار کار شیاطین انسی و جنی
۵۲	یک. رهیافت قرآنی
۵۵	دو. رهیافت روایی
۵۶	۵. نفس اماره، مجری فرمان شیطان
۵۹	۶. سهم خواهی شیطان
۶۱	۷. خلافت الهی و خلافت شیطانی

فصل دوم:

انواع تأثیرات شیاطین انسی و جنی در کسب معرفت دینی

(۱۲۲-۶۵)

۶۷	الف) مقدمه
۶۷	ب) شیاطین انسی و جنی، مانع کسب معرفت دینی
۶۷	۱. ایجاد غفلت
۶۹	۲. پرسش ناشی از فخر و عجب
۷۰	۳. نگاه مادی

۴. تخویف ۷۳
۵. جمود و تعطیل عقل از استدلال ۷۷
۶. نسبت دادن چیزی بدون علم به خداوند ۷۸
۷. دعوت شیطان به پیروی کورکورانه از نیاکان ۸۱
۸. اشتغال به استهزا ۸۲
۹. دعوت به خرافه پرستی ۸۵
۱۰. ایجاد دشمنی و بغض ۸۸
۱۱. توجه تام و صرف بر اسباب ظاهری ۹۰
۱۲. حق پنداشتن راه باطل ۹۲
۱۳. تعظیم غیر خدا ۹۵
۱۴. شیطان پرستی ۹۷
۱۵. فراموشی ابتدا و انتها ۹۹
- ج) منحرف کردن معرفت دینی کسب شده توسط شیاطین انسی و جنی ۱۰۱
۱. خلط وحی حق الهی با باطل ۱۰۱
۲. آرایش پندار ۱۰۴
۳. تفسیر به رأی، جعل حدیث ۱۰۶
۴. ایجاد ناامیدی در مؤمنان ۱۰۶
۵. ایجاد اختلاف میان مؤمنان ۱۰۸
۶. منحرف کردن از طریق جهات چهارگانه ۱۱۰
۷. تلبیس حق و باطل ۱۱۲
۸. دعوت به کسب لذات مخالف فطرت ۱۱۳
۹. مغرور کردن آدمی نسبت به خداوند ۱۱۵
- د) زوال معرفت دینی ۱۱۷
۱. سوگند به دروغ ۱۱۷
۲. انسلاخ از آیات خدا ۱۱۸
۳. تردید در واجبات الهی ۱۲۰
۴. دعوت به کفر با تمام قوا ۱۲۱

فصل سوم:

راه‌های مقابله با تأثیرات شیاطین انسی و جنی در کسب معرفت دینی

(۱۵۴ - ۱۲۳)

۱۲۵	الف) مقدمه
۱۲۸	ب) راه‌های نظری (معرفتی)
۱۲۸	۱. کار بست عقل و منطق در کسب معرفت دینی
۱۳۶	۲. ارزیابی طرق معرفت دینی با معیار معرفت دینی
۱۳۶	یک. عرضه به قرآن
۱۳۷	دو. تکیه بر مقدمات بدیهی عقلی
۱۳۷	سه. خودشناسی
۱۳۹	۳. راه‌های تشخیص مکاشفات رحمانی از شیطانی
۱۴۰	یک. قرآن
۱۴۰	دو. شریعت
۱۴۰	سه. انسان کامل
۱۴۱	چهار. استاد
۱۴۱	پنج. عقل سلیم
۱۴۲	ج) راه‌های عملی (رفتاری)
۱۴۳	۱. تمیز و سوسه از الهام
۱۴۴	۲. پناه بردن و توکل بر خداوند
۱۴۷	۳. خلوص شکر برای خدا
۱۵۰	۴. لباس تقوا
۱۵۳	۵. داخل شدن در سلم
۱۵۵	خاتمه و نتیجه‌گیری

منابع و مآخذ

(۱۶۸ - ۱۶۱)